

90 JAAR NGB: VAN STATIG GEZELSCHAP TOT BRUISENDE BEROEPSORGANISATIE

Wat begon als een studiegezelschap voor juristen die werkten bij 'industriële ondernemingen van standing' groeide uit tot een bloeiende beroepsorganisatie voor alle bedrijfsjuristen. In november wordt (met een jaar vertraging vanwege corona) het negentigjarig bestaan van het NGB gevierd met het congres 'Digital Counsel – Fast forward future proof'. In dit katern aandacht voor de jubilerende vereniging én voor bedrijfsjuristen. Op pagina 38 een rondetafelgesprek met bedrijfsjuristen en advocaten. Op pagina 46 aandacht voor het mede door het NGB opgezette initiatief 'Jurist Doet Wat'. En om te beginnen hier aandacht voor het NGB zelf en het voortdurend veranderende vak van bedrijfsjurist.

door **Karen Rijlaarsdam** beeld **Depositphotos/Igor Vkv** Foto **Depositphotos-Igor Vkv**

De eerste bedrijfsjurist dook rond 1920 op in Nederland, al werd hij toen nog niet zo genoemd. Ondernemingen die na de Eerste Wereldoorlog snel groeiden, zoals Shell, Philips en Unilever, begonnen in die jaren juristen in dienst te nemen, die als hoofdtaak hadden het vervullen van juridische werkzaamheden. Zij liepen daarmee voorop in Europa. Zo'n tien jaar later verenigde een aantal van hen zich in het 'Studiegezelschap van Juristen werkzaam bij handel en industrie', de voorloper van het NGB. De oprichtingsvergadering vond plaats op 10 oktober 1930; voorzitter was de Leidse hoogleraar prof.mr A.S. Oppenheim. Het belangrijkste doel van het gezelschap was het uitwisselen van ervaringen, vertelt Albert Verdam, van 2002 tot 2006 voorzitter van het NGB.

STANDING

Verdam, nu nog één dag per week adviseur bij Philips en hoogleraar ondernemingsrecht aan de Vrije Universiteit, is ooit voor een artikel in het *Nederlands Juristenblad* de archieven ingedoken om wat meer over de geschiedenis te achter-

halen. Met hoeveel juristen het studiegezelschap van start ging heeft hij niet kunnen ontdekken, wel dat er in 1938 beperkingen aan het lidmaatschap werden gesteld. "Uit een vergaderverslag blijkt dat ze bang waren dat de sfeer 'aan intimiteit zou gaan inboeten'. Daarom mochten voortaan alleen nog maar 'juristen werkzaam bij industriële ondernemingen van standing, met uitsluiting dus van juristen werkzaam bij banken, scheepvaartmaatschappijen, assurantiemaatschappijen enz.' lid worden." Ook werd een grens van vijftig (werkende) leden ingesteld. Door deze leden na een aantal jaar door te schuiven naar de categorie niet-werkende leden, was er toch regelmatig ruimte voor nieuwe leden – wat dat voor gevolgen voor de intimiteit had is niet duidelijk.

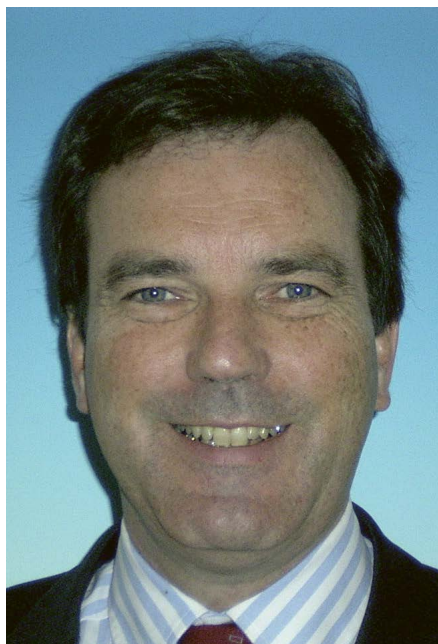
GROEI

De grens van vijftig leden werd officieel pas opgeheven in 1970, toen het gezelschap werd omgedoopt in Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen. Sindsdien is het ledenaantal gestaag gegroeid. In 1980 waren het er 291, in 1990 600, in 2000 925 en nu 1800. Ook

de lidmaatschapscriteria zijn in de loop der tijd regelmatig verruimd. De bedrijven waar leden werken hoeven niet meer per se industrieel en van standing te zijn; ook juristen in dienst van kleine bedrijven en dienstverlenende ondernemingen als banken en verzekeraars zijn welkom. Sinds een paar jaar mogen zelfs

Arnold Brakel (ING Nederland)

Albert Verdam (Philips/Vrije Universiteit)

zelfstandige bedrijfsjuristen lid worden, als ze maar inhouse werken. Dat het aantal leden van het NGB zo is gegroeid heeft natuurlijk alles te maken met de groei van het aantal bedrijfsjuristen. Precieze cijfers zijn er niet, maar Arnold Brakel, de huidige voorzitter van het NGB en hoofd juridische zaken ING Nederland, schat dat er zo'n drie à vierduizend zijn in Nederland.

DRIEDELIG PAK

De leden van het studiegezelschap kwamen regelmatig bij elkaar om kennis en ervaringen uit te wisselen over onderwerpen die hen bezighielden. Uit een bewaard gebleven convocaat blijkt bijvoorbeeld dat op een novembermiddag in 1933 het 'vraagstuk van kapitaalvermindering' werd besproken; twee leden hielden daar een inleiding over ten kantore van het Verbond van Nederlandse Werkgevers aan de Kneuterdijk in Den Haag.

Toen Verdam in 1982 begon als bedrijfsjurist en NGB-lid werd, was het "een sta-

tig gezelschap, veel formeler dan nu, allemaal in driedelig pak. Ik weet nog wel dat ik de eerste keer op een bijeenkomst kwam en dacht: o jee." Maar het wende snel, en het NGB leverde hem kennis en een netwerk op die hij allebei goed kon gebruiken als 'tweepitter' bij een kleine handelsmaatschappij. Het waren nog steeds hoofdzakelijk leden die voordrachten hielden. "Ook in mijn voorzitterstijd, van 2002 tot 2006 was dat nog het geval. Tegenwoordig worden er vaak advocaten ingevlogen voor NGB-activiteiten. Wij hebben daar ook wel over gedacht, maar vonden het lastig: waarom nodig je het ene kantoor wel uit, en het andere niet?" Uiteindelijk is ervoor gekozen advocatenkantoren te laten rouleren.

COMMENTAAR OP WETGEVING

Wat het studiegezelschap en later het NGB ook deed, was hun zienswijze op wetvoorstellen en regelgeving geven. In de tijd van Verdam gebeurde dat nog wel eens. "Ik kan me nog heel stevige commentaren op het NBW herinneren. De code corporate governance was ook zo'n onderwerp waarmee we aan de slag gingen. Daarvoor werd dan een groepje leden samengesteld dat zich daarover boog, soms in samenwerking met VNO." Tegenwoordig gebeurt dat niet meer, vertelt Brakel, die sinds 2016 voorzitter is. "Met lobby- en consultatiewerk zijn we allang opgehouden, dat werd te veel. Het paste ook niet meer zo bij ons. Wat we willen zijn is dé beroepsvereniging voor bedrijfsjuristen. We willen hen een kennisplatform bieden en het onderling netwerken faciliteren, dat zijn onze hoofdtaken."

ENORME VLUCHT

Die taken vult het NGB in door het organiseren van opleidingen en bijeenkomsten die zijn gericht op de praktijk van de bedrijfsjurist. Brakel: "Het NGB

is een erkende opleidingsinstelling, ook voor online trainingen. De Stichting Beroepsopleiding Bedrijfsjuristen, bedoeld voor beginnende bedrijfsjuristen, is een samenwerkingsverband van ons met de universiteiten van Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Tilburg. De Senior Legal Counsel Academy, aangeboden door NGB, het CPO en Dialogue, is voor bedrijfsjuristen die willen doorgroeien naar een strategische positie in de organisatie."

Daarnaast worden er volop losse bijeenkomsten georganiseerd, over zowel juridisch-inhoudelijke als praktische onderwerpen. Afgelopen jaar waren er zo'n 45 seminars, sectiebijeenkomsten, NGB Extra's en andere bijeenkomsten.

Of het nou privacywetgeving, arbeidsrecht, veranderingen in het faillissementsrecht of digitale vraagstukken betreft, NGB'ers horen er graag meer over. "De deelname aan onze activiteiten heeft het afgelopen jaar zelfs een enorme vlucht genomen. Zo werd een lezing van ACM-voorzitter Martijn Snoep door meer dan 250 leden gevolgd", aldus Brakel. "Vlak voor corona hebben we om verder te professionaliseren een directeur aangesteld: Barbara Kröner. Met dank aan haar hebben we snel de omschakeling naar digitaal kunnen maken. Hoewel mensen het live netwerken missen, vonden ze het heel prettig om online aan sessies te kunnen deelnemen. Dat is vaak makkelijker in te plannen tussen drukke werkzaamheden."

DYNAMISCHE CLUB

Het NGB probeert zo goed mogelijk in te spelen op de behoeften van zijn leden. "De bestuursleden komen uit heel verschillende hoeken. Daardoor weten we goed wat er speelt", zegt Brakel. "Juristen die bij kleine bedrijven werken hebben andere behoeften dan degenen die bij grote ondernemingen zitten. Zij vinden het heel prettig om van anderen te horen hoe die met bepaalde onderwerpen omgaan. Niet iedereen heeft de luxe een advocaat te kunnen inschakelen en dan is het fijn als je met 'soortgenoten' kunt sparren."

Het NGB heeft bedrijfsjuristen uit zo'n 450 organisaties in het bestand, waaron-

"ALS JE GEEN ADVOCAAT KUNT INSCHAKELLEN, IS SPARREN MET 'SOORTGENOTEN' FIJN"

“JURIDISCHE AFDELINGEN LOPEN NOG WAT ACHTER QUA TECHNOLOGIE EN DIGITALISERING”

der ook veel jongeren. “Veertig procent van de leden is onder de veertig. We zijn bepaald geen gezapige club, maar juist heel dynamisch.”

LUSTRUMCONGRES

Dat blijkt ook uit het thema van het lustrumcongres: ‘Digital Counsel - Fast forward future proof’. Tijdens dit congres, dat op 4 november wordt gehouden in de Amsterdome in Amsterdam, staan innovatie en digitalisatie van het bedrijfsjuridische werkveld centraal. Douwe Groenevelt, deputy general counsel bij ASML en voorzitter van de lustrumcommissie, kijkt er reikhalzend naar uit. “Technologie en digitalisering zullen de komende jaren een steeds grotere rol gaan spelen in bedrijven, en óók in het werk van bedrijfsjuristen. Juridische afdelingen lopen hierin nu vaak nog achter op bijvoorbeeld Finance en HR. Dat zit een beetje in de aard van het beestje, juristen zijn vaak wat behoudend en risicomijdend.” Daar wil de lustrumcommissie graag wat aan doen. “Tijdens het congres willen we inspiratie bieden; zo zal een aantal sprekers een

Douwe Groenevelt (ASML)

blik in de toekomst werpen, waarbij ook het onderwerp *legal operations* aan de orde zal komen. Naast het inspiratiedeelte is er een praktisch gedeelte, dan kunnen de deelnemers workshops volgen over allerlei toepassingen van legal tech.”

LEGAL OPERATIONS

Wat de lustrumcommissie hoopt is dat het congres bedrijfsjuristen informeert over wat er zoal mogelijk is en hen op nieuwe ideeën brengt. Groenevelt: “Het zou mooi zijn als mensen aan het eind van de dag denken: ‘als ik fte’s krijg om mijn afdeling uit te breiden, zou ik in plaats van een extra jurist ook een legal operations manager kunnen aannemen.’ Die kan er dan voor zorgen dat het werk van de afdeling slimmer wordt aangepakt door waar mogelijk gebruik te maken van technologische tools.” Zelf is hij ervan overtuigd dat digitalisering steeds belangrijker wordt in het leven van de bedrijfsjurist. “Het is veel efficiënter als je je dure werkkrachten niet meer hoeft in te zetten voor repetitief werk. En als het bulkwerk eenmaal zoveel mogelijk is geautomatiseerd, kunnen bedrijfsjuristen zich toeleveren op de complexere, strategische projecten.” Dat past volgens Groenevelt bij de ontwikkelingen van de laatste jaren. “Het idee dat een bedrijfsjurist vooral een inhouse advocaat is, is erg aan het veranderen. Hij wordt steeds meer gezien als een business partner, iemand die strategische waarde heeft.”

GEEN SHOWSTOPPER MEER

De positie van de bedrijfsjurist is door de tijd heen flink veranderd, constateren ook Verdam en Brakel. Vroeger werd hij nog wel eens als een lastpak en een kostenpost gezien, tegenwoordig is dat niet meer zo. “Wat daarbij heeft geholpen is dat compliance en handhaving erg belangrijk zijn geworden. Een forse boete krijgen hakt er flink in, zo’n repu-

tatieschade wil men dolgraag voorkomen. Dat heeft het werk van de bedrijfsjurist makkelijker gemaakt”, aldus Verdam.

“Het idee van de bedrijfsjurist als showstopper is wel verdwenen”, vult Brakel aan. “De bedrijfsjurist is meer een gids geworden. Hij vertelt wat er wel en niet kan, waarvoor je moet oppassen als het bedrijf een nieuw product wil introduceren et cetera. Doordat wet- en regelgeving alsmat meer complexer is geworden kunnen ondernemingen bijna niet meer zonder bedrijfsjurist. Maar met alleen maar erop letten of het bedrijf binnen de juridische grenzen opereert, ben je er tegenwoordig niet meer. Bedrijfsjuristen moeten ook letten op maatschappelijke en ethische vraagstukken, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, en anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.”

VOORUITKIJKEN

Het moge duidelijk zijn: de rol van de bedrijfsjurist en de (juridische) wereld om hem heen is voortdurend aan verandering onderhevig. Het NGB wil met zijn activiteiten aanbod de leden zoveel mogelijk op de hoogte houden van wat er speelt. “Sterker: we proberen zoveel mogelijk vooruit te kijken”, zegt Brakel. “De meeste juristen komen daar in hun drukke dagelijkse praktijk nauwelijks aan toe. Daarom doen wij dat. En dat blijven we ook in de toekomst doen.” •

JONGE NGB'ERS OVER NETWERKEN, KENNIS DELEN

We vroegen vier jonge NGB-leden wat ze van de vereniging vinden én hoe zij de toekomst van de bedrijfsjurist zien. "Gevoelsmatig zit het in de aard van de bedrijfsjurist om 'mee te bewegen' met de organisatie waar we werken, dus volgens mij zijn we bij uitstek future proof als beroepsgroep."

ZEHRA SAHIN, ASSOCIATE GENERAL COUNSEL AMELIA

Zehra Sahin (33) is sinds 2017 associate general counsel bij Amelia en werd in hetzelfde jaar lid van het NGB.

Ik ben lid geworden van het NGB omdat... ik mijn netwerk en kennis wil verbreden.

Leukste activiteit van het NGB: de Werkgroep Digitalisering en uiteraard binnenkort het lustrum!

Nuttigste activiteit van het NGB: NGB Extra

Waarom iedere bedrijfsjurist lid zou moeten zijn van het NGB: het is heel fijn om kennis en ervaringen met *peers* bij andere bedrijven te kunnen delen.

Wat gaat er de komende jaren veranderen in de bedrijfsjuristerij? Er komt steeds meer op ons bordje terecht en we worden betrokken bij steeds grotere projecten die een ruime blik vereisen.

Hoe future proof is de bedrijfsjurist? De bedrijfsjurist is future proof zolang hij/zij de juiste skills blijft ontwikkelen.

Artificial intelligence en andere baanbrekende technologieën: kans of bedreiging voor de bedrijfsjurist? Met artificial intelligence en nieuwe technologieën kunnen we ons werk interessant en dynamisch houden en routinetaken uitbesteden.

RODERICK VERSTEGEN, GENERAL COUNSEL BARENTZ

Roderick Verstegen (40) is sinds 2020 general counsel bij Barentz en sinds 2011 NGB-lid.

Ik ben lid geworden van het NGB omdat... ik na mijn overstap uit de advocatuur op zoek was naar een club met vakgenoten om ervaringen mee uit te wisselen, mijn kennis op peil te houden en

mijn vaardigheden uit te bouwen. Die club vond ik in het NGB.

Leukste activiteit van het NGB: de Zomerbijeenkomst: kennis vergaren, netwerken, een kijkje in de keuken van een ander bedrijf én een heerlijke BBQ.

Nuttigste activiteit van het NGB: de langere opleidingsprogramma's.

Waarom iedere bedrijfsjurist lid zou moeten zijn van het NGB: het NGB biedt *lifelong learning* aan, zodat er altijd iets in het aanbod zit dat bij de fase van je carrière als bedrijfsjurist past. Het aanbod van het NGB is laagdrempelig en tijdsefficiënt en de lidmaatschapskosten zijn bijzonder laag. Bovenal is er altijd een goede gelegenheid om sparringpartners te vinden tussen je vakgenoten.

Wat gaat er de komende jaren veranderen in de bedrijfsjuristerij? De toenemende regelgeving en de maatschappelijke druk op het bedrijfsleven leiden tot aanzienlijk meer werk voor de bedrijfsjurist en die wordt daarmee steeds onmisbaar-

der in de boardroom. Zo is op het gebied van ESG) het omzetten van soft law in hard law in een stroomversnelling geraakt, zet de recente Shell-uitspraak je aan het denken en leggen ook de stringenter privacyregulering en de UBO-registratie beslag op je capaciteit.

Hoe future proof is de bedrijfsjurist? De bedrijfsjurist verandert mee met z'n omgeving met het gemak van een kameleon; AI en legal tech kunnen een efficiëncyslag bewerkstelligen waardoor je als bedrijfsjurist meer tijd en ruimte krijgt om als trusted advisor focus te leggen op dat wat de business nodig heeft.

Artificial intelligence en andere baanbrekende technologieën: kans of bedreiging voor de bedrijfsjurist? Dat moet bij uitstek een kans bieden; het kan het standaardwerk vergemakkelijken of weg nemen. Een bedrijfsjurist zal altijd nodig blijven, aangezien ik niet zie gebeuren dat AI emoties, commerciële en menselijke verhoudingen volledig kan overnemen.

EN DE FUTURE PROOF BEDRIJFSJURIST

MARLIEKE NOLET, BEDRIJFSJURIST ING BANK

Marlieke Nolet (29) is sinds 2018 bedrijfsjurist bij ING Bank N.V. en werd in 2019 lid van het NGB.

Ik ben lid geworden van het NGB omdat... ik graag wilde deelnemen aan de interessante bijeenkomsten die werden georganiseerd, waaronder het seminar Innovatie en Technologie (vond plaats in september 2019). Na dat seminar heb ik mij aangemeld bij de Werkgroep Digitalisering.

Leukste activiteit van het NGB: het seminar dat ik net noemde en het webinar 'Ethische aspecten van Artificiële Intelligentie en de rol van de bedrijfsjurist'.

Nuttigste activiteit van het NGB: dialoog voeren over innovatie en technologie. We doen dit (onder andere) vanuit de Werkgroep Digitalisering.

Waarom iedere bedrijfsjurist lid zou moeten zijn van het NGB: omdat het nuttig en inspirerend is om van gedachten te

wisselen met andere juristen uit verschillende bedrijven. Het maakt namelijk meestal niet uit voor welk (soort) bedrijf je werkt. De onderwerpen en vraagstukken blijken vaak hetzelfde.

Wat gaat er de komende jaren veranderen in de bedrijfsjuristerij? Bedrijfsjuristen zullen zich steeds meer gaan ontwikkelen naar juristen van de toekomst. Doordat bedrijven in toenemende mate hun processen automatiseren en digitaliseren, verandert ook de rol van de bedrijfsjurist. Het is een uitdaging om flexibel te blijven, zodat daarin kan worden meebewogen.

Hoe future proof is de bedrijfsjurist? Er worden stappen gezet... Maar we zijn er nog niet.

Artificial intelligence en andere baanbrekende technologieën: kans of bedreiging voor de bedrijfsjurist? Kans! Niet alleen omdat er interessante juridische vraagstukken komen kijken bij de ontwik-

kelingen rondom artificial intelligence en andere baanbrekende technologieën, maar ook omdat technologie het werk van juristen kan ondersteunen.

BIRGIT STEERNEMAN, BEDRIJFSJURIST DWA

Birgit Steerneman (35) is sinds 2015 bedrijfsjurist bij adviesbureau DWA en sinds 2016 NGB-lid.

Ik ben lid geworden van het NGB omdat... je toegang krijgt tot een groot netwerk, en vanwege de leuke bijeenkomsten en interessante cursussen.

Leukste activiteit van het NGB: de seminars (de 'live' bijeenkomsten)

Nuttigste activiteit van het NGB: de Rondetafeliners

Waarom iedere bedrijfsjurist lid zou moeten zijn van het NGB: omdat je als lid laagdrempelig in contact staat met andere bedrijfsjuristen in Nederland. De door het NGB georganiseerde opleidingen en bijeenkomsten sluiten steeds beter aan bij de werkzaamheden van de bedrijfsjurist.

Vanaf dit jaar heb je als lid ook toegang tot de resultaten van de Nationale Enquête Bedrijfsjuristen, wat mij betreft echt een meerwaarde!

Wat gaat er de komende jaren veranderen in de bedrijfsjuristerij? Er zal in onze werkzaamheden meer de nadruk komen op duurzaamheid en de verantwoordelijkheid die organisaties hebben richting de samenleving. Het afleggen van aansprakelijkheid zal mogelijk 'onze kant' op komen.

Hoe future proof is de bedrijfsjurist? Gevoelsmatig zit het in onze aard om 'mee te bewegen' met de organisatie, dus volgens mij zijn wij bij uitstek future proof als beroepsgroep.

Artificial intelligence en andere baanbrekende technologieën: kans of bedreiging voor de bedrijfsjurist? In ons Legal

team merk ik nog weinig van AI. In de rest van de organisatie zie je wel dat dit echt de aandacht heeft en er wordt ook volop mee gewerkt. Technologie die ons werk efficiënter maakt, zie ik totaal niet als bedreiging: zo hebben we zelf meer tijd voor 'creatieve' zaken.